

“De l’altar al carrer” és el títol amb què la Col·lecció Martínez Guericabeitia presenta un tast de les seves obres tot contextualitzant-les en el joc i el xoc amb la iconografia eclesiàstica. És a La Nau de la Universitat de València fins l’11 de gener.

“La idea fonamental de la mostra és presentar les obres de la col·lecció que utilitzen la iconografia eclesiàstica o que hi fan referència.” Vicent Sanz és el director d’activitats del Patronat Martínez Guericabeitia i amb ell visitem una exposició suggeridora de quadres punyents i bells també.

“De l’altar al carrer” aplega 24 obres de setze autors diferents (d’Artur Heras a Darío Villalba o l’Equip Crònica –amb el monumental *Torrijos i 52 més–*, de Manuela Ballester a Josep Grau Garriga o Jaume Garcia Anton), amb tècniques i intencions i formats igualment diferents, seleccionades pel joc que ofereixen en l’ús i la contraposició d’elements que remetien a una iconografia que els segles i la insistència han consolidat al món cristià (i, sobretot, catòlic) occidental: un suport en forma de retaule, una dona asseguda amb un infant a la falda, mirant de cara: de seguida hi reconeixem una marededéu, tantes vegades pintada i esculpida i gravada per a tants altars i parets i postals. Només que aquesta, que forma part de la col·lecció d’art que Jesús Martínez Guericabeitia i Carmen Martínez Marchante van conformar durant dècades i que després van cedir a la Universitat de València, és obra de Martín Caballero, que la va pintar l’any 1977, ben entrat, per tant,

Qui entra a la sala quan s’acaba l’últim sopar?

Dues obres de Joan Costa: al fons, *Matí de divendres sant* (2008) i, a la dreta, com si mirés les dones pintades com treballen, *Ecce mulier* (Man Ray) (2003).

en l’etapa en la qual, segons Romà de la Calle, l’artista havia concebut “un ‘món’ en què la deformació i el que és monstruós es converteixen en matèria plàstica d’un sarcasme vivencial profund sentit intensament, i explicitat en igual mesura, fins i tot

simbòlicament, a les seues obres”. Potser per això la seva “Mare de Déu de Cofrents” sosté un infant vestit de marineret que li completa el nom al quadre i ens el situa en el context de veïnatge nuclear: “amb un mutant al braç”.

Una col·lecció amb idea. “A la nostra col·lecció no hi ha iconografia típica d’una església —raona Vicent Sanz—: no és un art decoratiu ni té intenció de transmetre doctrina religiosa ni de moure sentiments amb vista al creient”. La Martínez Guerri-

cabeitia és, certament, una col·lecció singular, formada i modelada pels dos compiladors: és art contemporani d’expressió estilística a gust i caràcter dels qui l’han confegida (figuració i realisme en són trets determinants); és art crític, dissident, compromès i,

com es fa palès al seu catàleg raonat, amb “una clara vocació social i un posicionament explícit contra l’apolicisme”.

Dins aquest fil d’unió, ara Vicent Sanz n’ha fet la tria, bo i afegint-hi algunes obres cedides pels mateixos

PRATS I CAMPS

PRATS I CAMPS

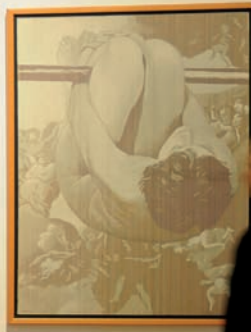

artistes per a l'ocasió. I tot, per mostrar com, “després de llargs anys de tradició, la iconografia cristiana encara continua present en l'art, però de vegades amb significats distints dels previstos inicialment per l'Església”. De fet, prossegueix el comissari, “el mateix propòsit inicial de les autoritats eclesiàstiques d'emprar les icones amb finalitat didàctica, bo i implantant una determinada terminologia iconogràfica, n'ha facilitat la utilització posterior com un element separat del fenomen estrictament religiós”. I per això colpeix el dibuix de Manuela Ballester que serveix també d'imatge “corporativa” al conjunt de l'exposició: perquè, com explica Sanz, “és net i clar i molt bo” (“i ens torna a mostrar quina gran artista era la muller de Renau”, hi afegeix, acte seguit i per torna) i perquè presenta un gest, una posició, una imatge ràpidament associables al Crist crucificat, tot posant-li el rostre de Federico García Lorca, assassinat pel franquisme desfermat en “croada”. Les implicacions es multipliquen. També per idèntic mecanis-

L'arquebisbe contra la Universitat, per “esquerranosa”

“Si Televisió Espanyola es troba en estreta sintonia per a la promoció dels contravalors cristians, en diverses ocasions la Universitat de València es presta a ser utilitzada per atacar gratuïtament el cristianisme.” Arran de la inauguració de l'exposició “De l'altar al carrer”, la revista de l'arquebisbat de València (*Paraula*, escrita sempre, i llevat del títol, en castellà) publicava un article furibund contra la institució acadèmica (“que paguem amb diners de tots”, continuava) on es podien llegir coses com ara: “Quan ens deixarà en pau la Universitat de València [“Universitat de València” en català a l'original], la Universitat pública de València [ara ja no], la Universitat esquerranosa de València?”. La peculiar prosa de la revista arquebisbal continuava afirmant que la universitat fa de “caixa de reclutament dels ‘Salvem’ [novament un mot en català a l'original], dels apòstates i de grups radicals minoritaris amb diferents collars però amb els mateixos personatges”, i confegia interrogants com ara: “Cediran les aules als grups que propugnin donar-se de baixa dels sindicats UGT i CCOO perquè donen suport al vaixell avortista?” I, dies abans que la llibreria de la Universitat de València rebés un nou atac en forma de pintades amenaçadores, el toc final: “Si la Universitat pública cedeix les seves sales gratuïtament per a promoure l'apostasia de l'Església Catòlica entre els joves –qüestió que no té res a veure amb la missió d'una universitat– no s'ha d'estranyar que molts valencians decideixin d'expressar la seva repulsa o la seva ‘apostasia’ de l'esmentada universitat.”

D'esquerra a dreta, *Federico García Lorca crucificat* (1974), de Manuela Ballester; una imatge de l'exposició, amb *Papa, brokers i xiqueta* (2001), de Jaume Garcia Anton, i *la colpidora Ascensió* (1986) de Rafael Armengol; i *Andate, andate criminali, la vita è finita!* (1972), de Paolo Baratella.

me, de seguida identifiquem la taula que netegen les dones atrafegades del gran quadre de Joan Costa: l'escenografia és reconeguda igualment perquè hem vist l'obra de Leonardo Da Vinci representada i evocada centenars de vegades; ara, però, no hi ha homes ni calze ni pa: l'endemà al matí de l'últim sopar, arriben elles, que abans no hi eren. Vicent Sanz coneixia una obra famosa que Costa havia instal·lat a l'església de les Escoles Pies de Gandia (Safor) i va intentar de dur-la a l'exposició. No va poder ser (són 4,80 metres per 2,20, amb un marc de fusta de 200 quilos: el trasllat s'augurava complicat), però Costa li va dir de seguida que no es preocupés, que en tenia una altra de semblant, que la hi cedia per a la mostra, i ara la seva monumentalitat hi ocupa espai destacat. "És una obra molt suggeridora", remarca Sanz, i s'atura a mirar-la i s'hi embadaleix i de seguida en destaca aquest ganivet en equilibri precari que no se sap si acabarà caient, i la roba de les dones, que s'acosta a la contemporaneïtat ("és una tradició

pictòrica, vestir els personatges històrics amb els guarniments de l'època de l'autor"), i el drap amb què n'hi ha una que renta, que evoca geometries i colors de Mondrian, "i la pregunta: qui entra en aqueixa sala quan ja se n'han anat tots? Què passa després del sopar famós?"

Art que diu. La idea, continua el comissari, és crear l'ambient adequat perquè cada espectador formuli les seves interpretacions, segons punt de vista i bagatge propis. Ell s'ha limitat a fer la tria i a posar-la a l'abast de qui la vulgui veure. I a afegir-hi fil musical –cant gregorià– que incita al recolliment –per exemple i no tan sols. Diu que li hauria agradat de tenir-hi també encens, però que els detectors antiincendis no li ho permetien. I comenta també els camins sempre diversos que pot suggerir un bon quadre. Sigui com sigui, se sorprèn de la reacció irada de l'arquebisbat valencià davant l'exposició: "Ens han dit que som apòstates! Barrejaven en un article l'exposició i el

vaixell que practica avortaments per a afirmar que la Universitat afavoreix l'avortament i l'apostasia i que maltractem els cristians! Mira: en cap cas no critiquem les creences de ningú, només faltaria. Cadascú creu en allò que pensa que ha de creure, perquè això queda en un àmbit privat, no pas públic ni organitzatiu: la universitat té unes altres funcions: ensenyar, investigar, afavorir la cultura. I això darrer és el que fem des del Patronat. En cap moment no ens dediquem a coses tan concretes com les que diu la jerarquia eclesial que pretenem amb aquesta exposició." I és que, al capdavant, recorda, "no hem d'oblidar que parlem d'art, que, simplement, exposem obres d'art. És normal que les obres d'art diguen alguna cosa. I que tinguem la intenció que després cadascú interprete per ell mateix si és que l'artista diu més d'allò que sembla que presenta, o no. En tot cas, qui ho llegeix, qui ho decideix, és l'espectador".

Núria Cadenes